

7.

Wartość spotkania z człowiekiem starszym

I. PROSPEKT WARTOŚCI

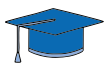
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój emocjonalny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Podjęmowanie dialogu międzypokoleniowego

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Umiejętność budowania relacji z człowiekiem starszym

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Obecność człowieka starszego w moim życiu.
- Obraz starości kreowany przez media.
- Na czym polega wymiana kultury między pokoleniami?

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Człowiekowi starszemu należy się szacunek.
- Starszy człowiek jest darem, a nie ciężarem¹.
- Starsi ludzie są nam potrzebni.
- Starsze pokolenie przekazuje młodszemu pokoleniu depozyt wiary, wiedzy i mądrości.

Zasady

- Staram się budować relacje z moimi dziadkami, nawet jeśli wymaga to ode mnie wysiłku.
- Mimo różnicy wieku, zabiegam o kontakt z osobami starszymi.
- Spotkanie ze starszym ubogaca mnie o doświadczenie i mądrość życiową.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Moja relacja ze starszymi osobami przekłada się na stosunek mojego dziecka do mnie.
- Nie należy izolować starszych osób od wspólnego życia rodzinnego.
- Starsi ludzie mają do odegrania wielką rolę w procesie wychowania młodego pokolenia.

Zasady

- Sprzyjam budowaniu przyjaźni i miłości mojego dziecka z jego dziadkami.
- Staram się angażować moje dziecko we wszelką pomoc dziadkom.
- Nie wstydzę się moich starszych rodziców.

¹ „Zwłaszcza w naszych czasach występuje paląca potrzeba, abyśmy stawali się bliźniami absolutnie każdego człowieka i czynnie pomagali mu, jeżeli pojawia się na naszej drodze, czy byłby to opuszczony przez wszystkich stary człowiek, niesprawiedliwie pogardzany robotnik cudzoziemski [...] czy też głodujący, który apeluje do naszego sumienia [...]”. KDK 27.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Szkoła nie powinna unikać zatrudniania osób starszych.
- Należy sprzyjać integracji i inicjować dialog międzypokoleniowy.
- Powinno się uwrażliwiać na obecność i wartość osoby starszej w życiu ucznia (np.: na podstawie literatury, filmu).

Zasady

- Organizuję spotkania służące międzypokoleniowej wymianie wiedzy i doświadczenia.
- Przeprowadzam lekcje, do których niezbędne będą wiadomości zebrane wcześniej, podczas osobistego spotkania ucznia z osobą starszą (np. z dziadkami lub starszym sąsiadem, sąsiadką).
- Nauczyciele emeryci zapraszani są na spotkania okolicznościowe.
- Szkoła organizuje spotkania rocznicowe, jubileuszowe dla absolwentów.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Uczniowie zastanawiają się na lekcji, w jaki sposób ich wiedza i umiejętności mogą pomóc osobom starszym. Może to być na przykład pomoc w obsłudze telefonu komórkowego, sprzętu elektronicznego. Nauczyciel powinien zachęcić do aktywnego uczestniczenia młodych ludzi w życiu ich dziadków.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

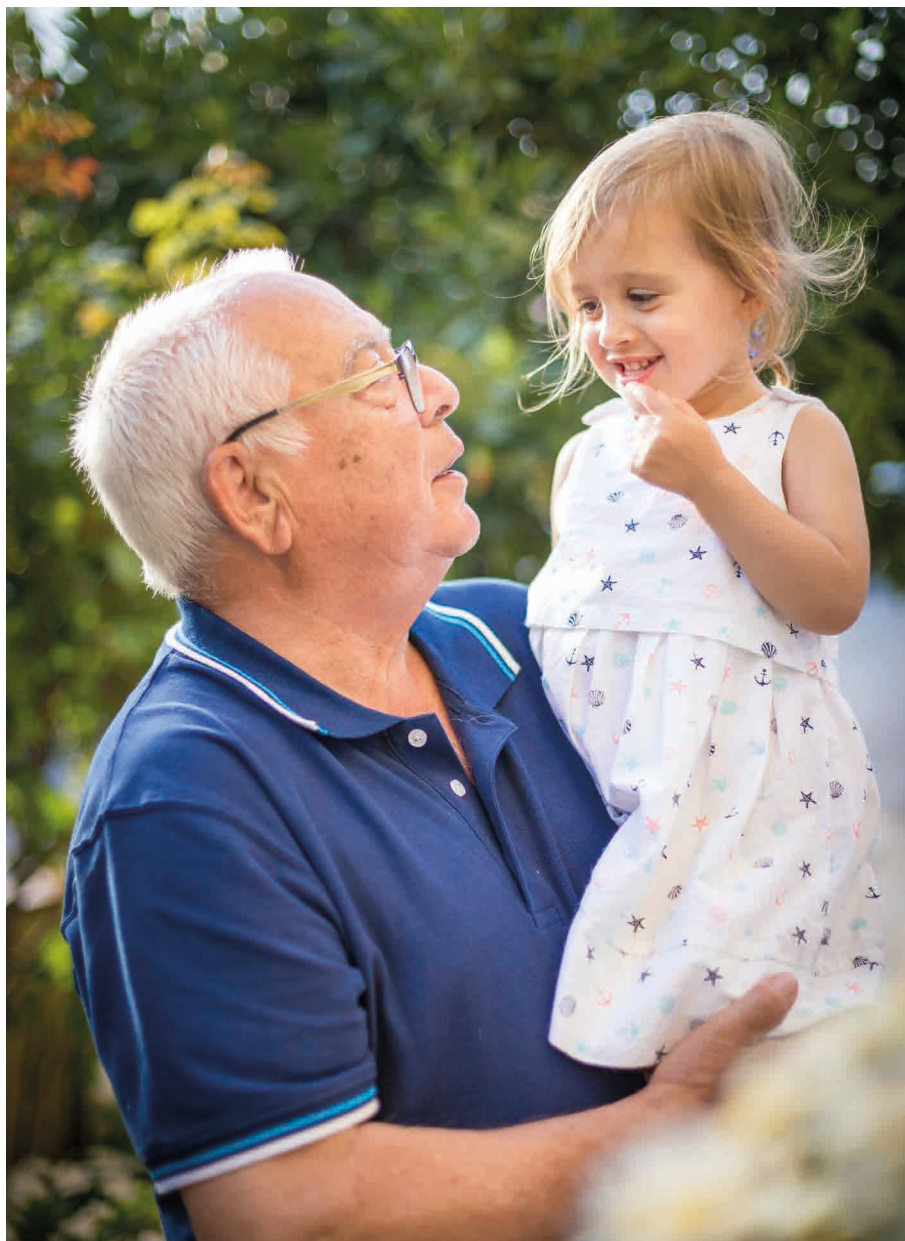
Młodzież nie unika kontaktów z osobami starszymi, chętnie dzieli się swoim doświadczeniem i wiedzą. Wykazuje cierpliwość w spotkaniu ze swoimi dziadkami, potrafi ich wysłuchać i korzysta z ich życiowej mądrości. Relacje międzypokoleniowe są pogłębione i szczere. Odwiedzin u dziadków młodzi ludzie nie traktują jako przykrego obowiązku, ale jako cenny dar prawdziwego spotkania. W domu rodzinnym panuje atmosfera otwartości i dialogu, co sprzyja podtrzymywaniu naturalnych więzi międzypokoleniowych.

1.10. ZAGROŻENIA

Starsze osoby często czują się samotne i zagubione, mimo że posiadają rodzinę. Relacje międzypokoleniowe są powierzchowne, konwencjonalne i interesowne. Starszych ludzi traktuje się pod kątem ich użyteczności.

Nadmiernie korzysta się z pomocy dziadków, nie biorąc pod uwagę ich sił i stanu zdrowia. Dzieci i młodzież ulegają wpływom mediów, które promują obraz młodości i zdrowia jako jedynych pożądanych wartości, które „nie przemijają”.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Podejmowanie dialogu międzypokoleniowego, obecność dziadków w domu to czynniki, które kształtują rozwój emocjonalny dziecka. Duży skok cywilizacyjny ostatnich dziesięcioleci, nowości techniczne, zmiana modelu rodziny, odchodzenie od spraw duchowych, wszystko to przyczynia się do wzrostu obojętności, a nawet wrogości wobec seniorów.

Konflikty pokoleniowe istniały między ludźmi zawsze, ale jednak dominowało nad nimi poczucie troski: o innego, o naród, o państwowość, o więź rodziny, wspólnoty. I to nie powinno się zmienić, ponieważ starsze pokolenie przekazuje depozyt wiary, wiedzy i mądrości. Młody człowiek także doświadczy w przyszłości ułomności. Wartości wieku starszego są przekazywane pokoleniu młodszemu, starość buduje młodość, a młodość się „starzeje” i tak przenosi wartości do przyszłości. To kierunek naturalny, ludzki i niezmiennie wartościowy.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Astrid Lindgren – urodzona 14 listopada 1907 roku w Vimmerby, zmarła 28 stycznia 2002 roku w Sztokholmie, była wybitną szwedzką pisarką, słynącą

z utworów przeznaczonych dla najmłodszych czytelników. Autorka licznych powieści i zbiorów opowiadań dla dzieci, jak również sztuk teatralnych i słuchowisk radiowych.

Książki Astrid Lindgren charakteryzują się humorem, trafną obserwacją obyczajowo-psychologiczną oraz powiązaniem świata ze współczesną rzeczywistością lub ludową fantastyką.

Dzieci z Bullerbyn to jedna z lektur szkolnych. Główna bohaterka Lisa opowiada o swoich przygodach, a także o innych dzieciach z Bullerbyn. Pozostali bohaterowie to Lasse Erikson, Bosse Erikson, Britta Andersson, Anna Andersson, Olle, Kerstin i inni. Pierwowzorem osady jest Sevedstorp, gdzie autorka spędziła dzieciństwo. W tej serii ukazały się jeszcze: *Więcej o dzieciach z Bullerbyn* i *Wesoło jest w Bullerbyn*.

Dziadzius był już ubrany i siedział w swoim fotelu na biegunach, i wyglądał tak ładnie i miło.

My – wszystkie dzieci – zaśpiewaliśmy mu piosenkę, a wujaszek Erik miał przemówienie. Na końcu przemówienia powiedział tak:

– Nikt nie miał i nie ma takiego ojca jak ja!

Wtedy dziadzius zaczął płakać, a łzy kapały mu na brodę. Niewiele brakowało, a ja też zacząłbym płakać.

Przez cały dzień przychodziły listy, kwiaty i depesze dla dziadziusia.

– Ho, ho, tak, tak, że ludzie pamiętają o takim staruszką jak ja – mówił dziadzius.

My dzieci, zostaliśmy u dziadziusia, bo przyjemnie było odczytywać mu listy i depesze. Ciekawa jestem, ile razy właściwie dziadzius powiedział „ho, ho, tak, tak” w dniu swoich urodzin. Siedział cichutko w fotelu, lecz od czasu do czasu mówił:

– Osiemdziesiąt lat! A to się człowiek nażył długo! Ho, ho, tak, tak.

Gdy powiedział to po raz piąty. Anna pobiegła do dziadziusia i powiedziała:

– Dziadziusiu! Obiecay, że nigdy, nigdy nie umrzesz!

Lecz dziadzius nie odpowiedział na to, poklepał tylko Annę po policzku i powiedział:

– Moja mała, moja mała!

A. Lindgren, *Dzieci z Bullerbyn*,
tłum. I. Szuch-Wysomirska,
wyd. Nasza Księgarnia,
Warszawa 2016, s. 153-154.

Przywołany fragment powieści pt. *Dzieci z Bullerbyn* autorstwa Astrid Lindgren opisuje urodziny dziadka. Chociaż nie był to biologiczny dziadek wszystkich zebranych wówczas dzieci, wszystkie traktowały go tak, jakby nim był. Staruszek obchodził osiemdziesiąte urodziny. Pamiętała o tym nie tylko najbliższa rodzina, ale także znajomi i sąsiedzi, którzy przez cały dzień nadysyłali życzenia i gratulacje.

Dziadek jest już słaby i niedowidzi, dlatego dzieci z przyjemnością odczytywały wszystkie listy, a jubilat nie mógł się nadziwić, że tak wiele osób o nim pamięta. W pewnym momencie Anna poprosiła dziadka, żeby nigdy nie umarł. Staruszek wiedział, że nie może jej tego obiecać, przytulił wnuczkę mocno, a po jego policzku popłynęły łzy.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Jan Paweł II, *Ludzie starsi są potrzebni*. Przemówienie w czasie modlitwy Anioł Pański, Castel Gandolfo, 25.07.1999, w: tegoż, *Anioł Pański z papieżem*, t. 7, wyd. Libreria Editrice Vaticana, Watykan 2001, s. 220-221.

Tak zwany „trzeci wiek” jest przede wszystkim wartością samoistną, jako że stanowi przedłużenie życia, a życie to dar Boży. Wiek ten niesie też ze sobą szczególne „talenty”, ponieważ człowiek starszy posiada bogaty zasób doświadczeń i wiedzy, której jest strażnikiem. Dlatego we wszystkich kulturach starzec to synonim mądrości i równowagi. Samą swoją obecnością człowiek starszy przypomina wszystkim, a zwłaszcza młodemu, że życie na ziemi jest „epizodem”, który ma swój początek i koniec: aby osiągnąć pełnię, potrzebuje odniesienia nie do wartości ulotnych i powierzchniowych, ale trwałych i głębokich.

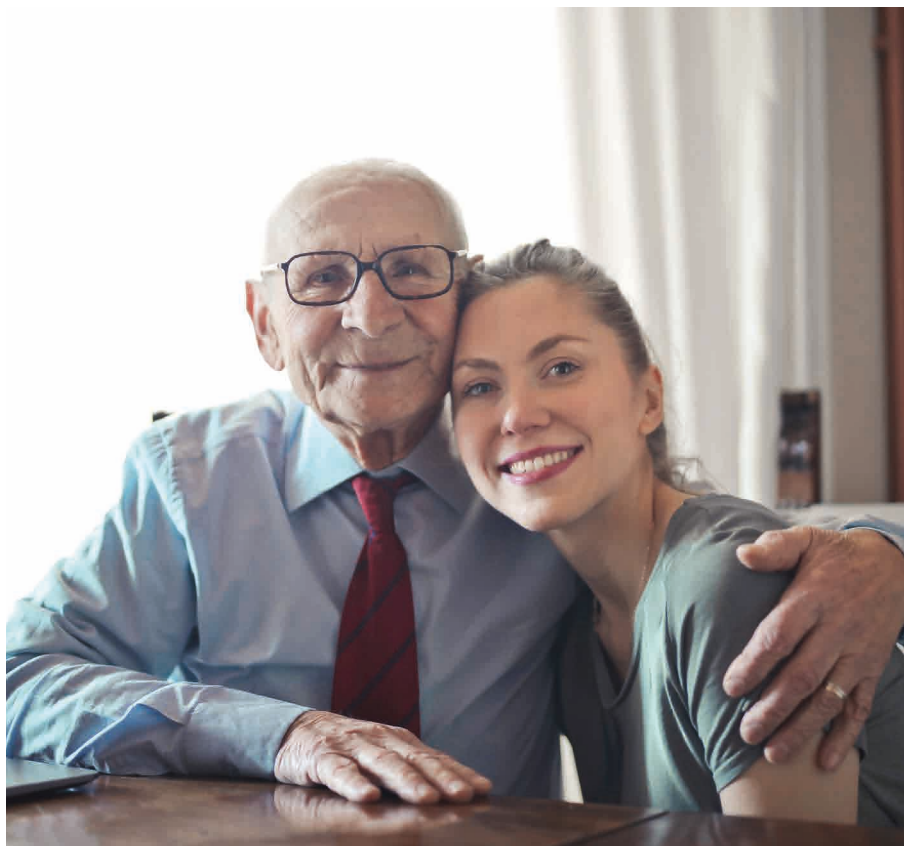
W rzeczywistości życie osób starszych ułatwia nam zdanie sobie sprawy z hierarchii wartości ludzkich; ukazuje ciągłość pokoleń i wspaniale przedstawia wzajemną zależność ludu Bożego. Osoby starsze ponadto mają charyzmat przekraczania barier między pokoleniami, zanim one zaistnieją.

Biblia ukazuje zwykle człowieka starego jako uosobienie kogoś, kto jest pełen mądrości i bojaźni Bożej (por. Syr 25,4-6). W tym sensie „dar” starości można by określić jako obecność w Kościele i społeczeństwie świadka tradycji wiary, nauczyciela życia, krzewiciela miłości.

ChL 48.

Wiara chrześcijańska wie, że życie ludzkie jest życiem w sensie wyższym i szerszym, niż uznaje to sama tylko biologia. Duch nie jest antagonistą duszy, jest życiem bogatszym i pełniejszym. Człowiek odnajduje siebie w tej mierze, w jakiej za przestrzeń prawdziwego życia uznaje prawdę i sprawiedliwość, choć takie pełne otwarcie się na życie przybiera ciągle w dziejach ludzkich charakter martyrium.

Elementarz Benedykta XVI Josepha Ratzingera dla pobożnych, zbuntowanych i szukających prawdy, oprac. M. Zawada, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2008, s. 52.

Franciszek, *Homi-
lia w czasie mszy
św. w Niedzielę Palmo-
wą i ŚDM*, 24.03.2013,
w: Jan Paweł II, Bene-
dykt XVI, Franciszek,
Tryptyk o wierze, wy-
bór i oprac. S. Tasiemski,
Kraków 2014, s. 201.

Rozejrzyjmy się wokół: jak wiele ran zło zadaje ludzkości! Wojny, przemoc, konflikty gospodarcze, uderzające w najsłabszych, pragnienie pieniędzy, których i tak nikt nie może zabrać ze sobą, musi je zostawić. Moja babcia mawiała do nas, dzieci: „całun nie ma kieszeni”. Miłość pieniądza, władza, korupcja, podziały, zbrodnie przeciw życiu ludzkiemu i światu stworzonemu! A także – każdy z nas to wie i zna – nasze osobiste grzechy: brak miłości i szacunku wobec Boga, bliźniego i całego stworzenia. Jezus na krzyżu odczuwa cały ciężar zła i zwycięża je mocą miłości Boga, pokonuje je przez swoje zmartwychwstanie.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

A żył w Jeruzalem człowiek, imieniem Symeon. Był to człowiek sprawiedliwy i pobożny, wyczekujący pociechy Izraela, a Duch Święty spoczywał na nim. Jemu Duch Święty objawił, że nie ujrzy śmierci, aż zobaczy Mesjasza Pańskiego. Z natchnienia więc Ducha przyszedł do świątyni. A gdy Rodzice wnosili Dzieciątka Jezus, aby postąpić z Nim według zwyczaju Prawa, on wziął Je w objęcia, błogosławił Boga i mówił: „Teraz, o Władco, pozwalasz odejść słudze Twemu w pokoju, według Twojego słowa.

Bo moje oczy ujrzały Twoje zbawienie, któreś przygotował wobec wszystkich narodów: światło na oświecenie pogan i chwałę ludu Twego, Izraela”. A Jego Ojciec i Matka dziwili się temu, co o Nim mówiono. Symeon zaś błogosławił Ich i rzekł do Maryi, Matki Jego: „Oto Ten przeznaczony jest na upadek i na powstanie wielu w Izraelu, i na znak, któremu sprzeciwiać się będą – a Twoją duszę miecz przeniknie – aby na jaw wyszły zamysły serc wielu”.

Łk 2,25-35;
por. Sdz 19,11-22;
Mk 8,1-8.

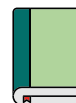
3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Chrześcijanie dysponujący wolnym czasem powinni pamiętać o swoich braciach, którzy mają te same potrzeby i te same prawa, a którzy nie mogą odpoczywać z powodu ubóstwa i nędzy. W pobożności chrześcijańskiej niedziela jest tradycyjnie poświęcona na dobre uczynki i pokorne posługi względem ludzi chorych, kalekich i starszych. Chrześcijanie powinni także świętować niedzielę, oddając swojej rodzinie i bliskim czas i staranie, o które trudno w pozostałe dni tygodnia.

KKK 1723;
por. 2186; 2448.

IV. LITERATURA

Elementarz Benedykta XVI Josepha Ratzingera dla pobożnych, zbuntowanych i szukających prawdy, oprac. M. Zawada, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2008.

Franciszek, *Homilia w czasie mszy św. w Niedzielę Palmową i ŚDM*, 24 marca 2013, w: Jan Paweł II, Benedykt XVI, Franciszek, *Tryptyk o wierze*, wybór i oprac. S. Tasiemski, Wydawnictwo M, Kraków 2014, s. 199-202.

Frąckowiak T., *O pedagogice nadziei. Fascynacje i asocjacje aksjologiczne*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2007.

Jan Paweł II, *Adh. Christifideles laici*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 2, *Adhortacje*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 221-294.

Jan Paweł II, *Adh. Familiaris consortio*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 2, *Adhortacje*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 69-132.

- Jan Paweł II, *Ludzie starsi są potrzebni. Przemówienie w czasie modlitwy Anioł Pański*, Castel Gandolfo, 25.07.1999, w: tegoż, *Anioł Pański z papieżem*, t. 7, wyd. Libreria Editrice Vaticana, Watykan 2001, s. 220-221.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Lindgren A., *Dzieci z Bullerbyn*, tłum. I. Szuch-Wyszomirska, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 2016.
- Opieka i wychowanie. Tradycja i problemy współczesne*, red. D. Panel, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2009.
- Osoby starsze w społeczeństwie – społeczeństwo wobec osób starszych*, red. M. Makuch, D. Moroń, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2011.
- Papieska Rada do spraw Świeckich, *Godność i posłannictwo ludzi starszych w Kościele i w świecie*, w: *Życie konsekrowane w trzecim wieku*, red. K. Wójtowicz, wyd. Zmartwychwstańców Alleluja, Kraków 2000, s. 104-169.
- Pawłowska J., *Nie odtrącaj mnie w starości. Poradnik dla osób opiekujących się ludźmi w podeszłym wieku*, wyd. Księgarnia Świętego Wojciecha, Poznań 2002.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Sobór Watykański II, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym [Gaudium et spes]*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.
- Wrzesień W., *Jednostka – rodzina – pokolenie. Studium relacji międzypokoleniowych w rodzinie*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2003.
- Zubrzycka E., *Słup soli*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2016.

